

ЗВО «Університет Короля Данила»

Бібліотека

Журналістика на передовій інформаційного фронту

Довідкове видання

Івано-Франківськ

2025

**Журналістика на передовій інформаційного фронту : довідкове видання .
Івано-Франківськ: ЗВО « Університет Короля Данила» , бібліотека, 2025 .
16с.**

Мета видання – ознайомити з інформацією по даній темі, сприяти формуванню професіоналів, журналістів нового бачення світу, оригінального мислення, гострого, чесного слова , допомогти в навчальному, науковому процесу та самоосвіті.

Журналіст – це людина, яка має талант

щодня заповнювати порожнечу

Дж. Вест

6 червня відзначається **День журналіста** – щорічне професійне всеукраїнське свято працівників засобів масової інформації. Ця дата святкування була обрана невипадково. Саме цього дня 26 років тому (1994 р.) в Брюсселі Національна спілка журналістів України переважною більшістю голосів була прийнята до лав Міжнародної федерації журналістів – найбільшої в світі організації професійних працівників ЗМІ.

Журналістика – це професія, яка вимагає великої відповідальності, об'єктивності та професіоналізму. Журналісти не лише висвітлюють події та інформують громадськість, але й виступають як спостерігачі та критики, допомагаючи формувати суспільну думку. А в час війни вони працюють ще й у небезпечних умовах, щоб донести правду до людей, показати її усьому світові.

Провісниками власне української преси історики вважають друковані видання середини XVII століття — так звані «універсали» Війська Запорізького часів гетьманства Івана Виговського. Крім указів і законів, ці видання містили й останні новини. Проте вже на початку XVIII століття вийшов указ Петра I із заборonoю друкувати будь-що українською мовою, тому про розвиток журналістики в Україні ще довго не йшлося.

Першим вітчизняним виданням з проукраїнським напрямком став харківський журнал «Український вісник». Завдяки його редакторам і авторам публікацій — професорам місцевого університету, письменникам Гулаку-Артемівському, Квітці-Основ'яненку та іншим культурним діячам видання містило новини, статті з етнографії, історії та географії України, переклад

літературні твори, був навіть розділ листування з читачами. У 1825-му, через чотири роки існування, цей журнал було закрито імперською цензурою.

У Львові 1848 року почала виходити політична газета «Зоря Галицька». Серед журналістів були Яків Головацький, Антоній Петрушевич, Рудольф Мох, Йосип Лозинський та інші письменники, поети й етнографи. В Лубнах на Полтавщині у 1905 році теж з'явилася політична україномовна газета «Хлібороб», редакторами якої були брати Микола та Володимир Шемети.

В кінці XIX — на початку XX століття в центрі української журналістики були такі видатні постаті, як Іван Франко (редактор журналу «Житє і слово» та інших видань); Леся Українка (авторка багатьох публіцистичних творів, учасниця видання часопису «Народ»); Михайло Павлик (видавець журналу «Громадський друг», громадський діяч і публіцист).

Після 1917 року кількість україномовних видань збільшилася, проте й цензура ставала дедалі жорстокішою. Чимало подій журналісти просто не мали можливості висвітлювати, наприклад, про голод 1932 – 1933 років можна було прочитати лише в закордонних газетах. Репресивна система остаточно знищила незалежну журналістику, а всі рішення щодо інформаційного простору приймало вище партійне керівництво.

В 1960-х роках для журналістів відкрилося трохи більше тем, але вони стосувалися в основному літератури та культури. Політичні й економічні новини, як і раніше, були під суворим контролем. В Україні почали виходити підпільні видання, так звані «самвидав» політичної тематики.

Кінець 1980-х — початок 1990-х років став переломним часом для українських журналістів, особливо в молодіжних періодичних виданнях, таких

як «Молодь України», «Ровесник», «Молода гвардія» та редакціях молодіжних телепрограм. Відчувалася невідворотність великих змін, тому вже без страху журналісти підіймали раніше заборонені теми, наприклад, про економічні прорахунки влади чи злочини сталінського режиму. В Києві у 1989 році відкрилося кореспондентське бюро «Радіо Свобода».

Після проголошення державної незалежності постала гостра потреба в новому медіа-законодавстві, і першим законом для регуляції інформаційної сфери став закон «Про інформацію», прийнятий 2 жовтня 1992 року. За ним були прийняті й інші закони про діяльність преси, інформаційних агентств, радіо й телебачення. Здавалося б, відтепер наші журналісти мали турбуватися лише про високий професійний рівень своїх матеріалів, адже свободу слова ЗМІ було гарантовано.

Проте у вересні 2000 року країна дізналася про жорстоке вбивство Георгія Гонгадзе — засновника й редактора «Української правди». В 2001-му було вбито редактора телекомпанії «ТОР» Ігоря Олександрова, який вів журналістське розслідування зв'язків місцевих чиновників з кримінальними структурами. Вже під час Революції Гідності в 2014 році втратив життя журналіст газети «Вісті» Вячеслав Веремій, 2016-го загинув Павло Шеремет. Ці імена — лише невелика частина з більш ніж 70 журналістів, яких через професійну діяльність вбито в Україні за роки незалежності.

У 1992 році до Міжнародної федерації журналістів було прийнято Національну Спілку журналістів України.

Серед переваг цієї професії — доступ до первинної інформації, спілкування з цікавими людьми, мандрівки, можливість прославитися, перспективи просування кар'єрними щаблями. Недоліками можна вважати ненормований графік, стресові ситуації та досить високу професійну конкуренцію.

Журналістика в Україні під час війни має особливе значення, оскільки журналісти виконують важливу роль у висвітленні подій, забезпеченні інформації та підтримці морального духу нації.

Однією з важливих функцій журналістики у військовий час є свідчення про порушення прав людини та військові злочини, згодом ці події можуть стати важливими доказами для міжнародних слідств та допоможуть притягнути винних до відповідальності.

Робота журналістів під час війни небезпечна та важлива, адже є невід'ємною складовою інформаційного простору, яка допомагає забезпечити правдивість, допомогу постраждалим та є надзвичайно важливою для суспільства та міжнародного співтовариства

Висвітлення воєнних дій є тяжким випробуванням для будь-якого медіа, журналістської організації або окремого журналіста. Мова йде не тільки про реальну небезпеку для здоров'я і життя репортера. У професійній складовій цієї роботи вкрай складно оцінювати й зважувати уривчасту та суперечливу інформацію; з'ясувати, що саме відбувається, і подати об'єктивну картину подій, особливо якщо мова йде про рідну країну самого репортера. На превеликий жаль, за даними Інституту масової інформації, з 24 лютого під час війни в Україні загинуло 61 журналіст, сотні медіа закрилися назавжди, тисячі журналістів виїхали, пішли до ЗСУ або стали внутрішньо переміщеними особами. Війна загострила в медіа розуміння своєї ролі та місії в суспільстві. Українська журналістика витримала удар і продемонструвала здатність працювати в надскладних умовах – під обстрілами, під час повітряних тривог, відімкнення світла, переживаючи особисті втрати, недосипаючи й не рахуючи кількість робочих годин. Сьогодні залишатися справжнім журналістом є чимось на межі подвигу.

У системі вищої освіти спеціальність «Журналістика» є найновітнішою. Це сучасна професія з широкими можливостями працевлаштування, що відповідає світовим кваліфікаційним стандартам та інноваційним тенденціям розвитку ринку праці. Журналістика – це не тільки «четверта влада», це ґрунтовна гуманітарна підготовка, навички критичного мислення, аналізу, систематизації інформації та розуміння процесів створення, поширення

інформаційних потоків. Сьогодні, коли важливість організації грамотної комунікації з аудиторією та ефективність рекламних технологій для збільшення прибутку підприємства вповні усвідомлена, випускники спеціальності «Журналістика» затребувані як у спеціалізованих рекламних та PR-агентствах, так і в державних і комерційних установах, у мас-медіа й політичних структурах.

Реклама та зв'язки з громадськістю - це наука і мистецтво організації та здійснення піар-діяльності, формування довіри, популяризації продукту за допомогою поширення та обміну інформацією. Основним завданням спеціаліста цієї сфери є досягнення взаєморозуміння між тією компанією, на яку він працює, та її клієнтами, партнерами, владою усіх рівнів, журналістами, населенням та реклама і просування продукту, фірми або ж особи.

Кафедра журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю УКД готує спеціалістів з широкими можливостями працевлаштування, що відповідає світовим кваліфікаційним стандартам та інноваційним тенденціям розвитку ринку праці. Так, нещодавно студенти кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю УКД здобули перемоги у Всеукраїнському конкурсі «АРТ-ЖУРНАЛІСТИКА - 2025», що проходив у Харківському Національному університеті мистецтв імені І.П.Котляревського. «В межах дисциплін ми працюємо над створенням професійних креативних текстів із самостійними думками, актуальних сюжетів, пошуком індивідуального стилю, шукаємо цінні теми для опрацювання, знайомимось із непересічними іменами як в історії, так і в сучасному мистецькому процесі України загалом та Івано-Франківська зокрема. Тож, участь у конкурсі стала унікальною можливістю для наших студентів у реалізації своїх творчих пошуків, проявлення здібностей та хисту, натхнення в межах освітніх програм», – зазначила викладач кафедри Галина

Держипільська.

Університеті Короля Данила – це простір для студентів і викладачів, які прагнуть розвивати журналістику, відстоювати професійні цінності та підтримувати свободу слова

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

- Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення

<http://nrada.gov.ua/ua/natsionalnarada.html>

- Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації

<http://www.nkrzi.gov.ua>

ДЛЯ ТИХ, ХТО ХОЧЕ МАТИ

БЕЗДОГАННУ ЛІНГВІСТИЧНУ КОМПЕТЕНТНІСТЬ

- Інформаційно–довідковий портал з української мови

<http://www.mova.info/>

- Український лінгвістичний портал. «Словники України» on–line

<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>

- Сайт Українського мовно–інформаційного фонду НАН України

<http://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>

- Електронний підручник української мови з інтерактивним тестуванням можливістю перегляду зроблених при тестуванні помилок

<http://www.mova.info/Page2.aspx?l1=58>

- Словники на сайті Словопедія

<http://slovopedia.org.ua>

САЙТИ ПРОФЕСІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

- **Інтерньюз-Україна** <http://internews.ua>

Міжнародна громадська організація «Інтерньюз-Україна» є однією з громадських організацій України. Основними цілями «Інтерньюз-Україна» є становлення незалежних та плюралістичних медіа в Україні; підвищення стандартів журналістики; удосконалення законодавчої бази, що регулює відносини в сфері медіа в Україні; розвиток нових медіа; встановлення ефективної співпраці між медіа, третім сектором та владою, а також підтримка європейської інтеграції України.

- **Національна спілка журналістів України** <http://nsju.org>

Національна спілка журналістів України є національною всеукраїнською творчою спілкою, що об'єднує професійних творчих працівників – журналістів та інших працівників засобів масової інформації, які професійно займаються журналістською, публіцистичною діяльністю.

- **Незалежна медіа-профспілка України** <http://nmpu.org.ua>

Незалежна медіа-профспілка України є добровільною, неприбутковою організацією. До профспілки входять працівники ЗМІ, незалежно від їхньої політичної спрямованості чи форми власності.

- **Незалежна асоціація телерадіомовників (НАМ)** <http://nam.org.ua>

Найбільше професійне об'єднання електронних засобів масової інформації України.

- **Індустріальний Телевізійний Комітет (ІТК)** <http://www.itk.ua/>

Фахове об'єднання провідних телеканалів та медійних агенцій, що представляє інтереси телевізійної галузі України. Основною метою ІТК є сприяння розвитку телевізійної галузі в Україні.

- Інститут масової інформації <http://imi.org.ua>

Громадська організація, діяльність якої спрямована на сприяння становленню громадянського суспільства в Україні, шляхом розвитку якісної журналістики, медіа грамотності населення та доступу до публічної інформації.

- Сайт асоціації журналістів, видавців і мовців «Новомедіа»

<http://novomedia.ua>

Організація об'єднує журналістів та інших творчих працівників засобів масової інформації, які є християнами різних конфесій, і працює під гаслом:

«Трансформація ЗМІ – трансформація суспільства». Організація проводить активну роботу з вищими навчальними закладами. На сайті – новини, графік проведення національних конференцій для працівників ЗМІ, навчальних курсів, семінарів, «круглих» столів для співробітників світських ЗМІ.

Незалежна асоціація телерадіомовників (НАМ)

<http://nam.org.ua>

Найбільше професійне об'єднання електронних засобів масової інформації України. Понад 100 регіональних та національних телерадіокомпаній України є членами НАМ

Асоціація спортивних журналістів України [https://uspa.com.ua/pro-
asocziacziyu/](https://uspa.com.ua/pro-
asocziacziyu/)

Громадська організація, що спрямована на активне сприяння розвитку фізкультури й спорту, спортивної журналістики по всій території України. У компетенцію асоціації входить контроль і допомога в організації роботи прес-центрів на найбільших спортивних змаганнях в Україні, розбір конфліктних ситуацій, проведення творчих зустрічей і фотовиставок.

Української Асоціації Медіа Бізнесу (УАМБ)
)<http://www.uapp.org/about.htm>

Українська Асоціація Видавців Періодичної Преси (УАВПП) є асоціація видавців, яка сприяє розвитку ринку друкованих ЗМІ, збільшення його рекламної ємності, спрощення правил та регулювань, покращення умов для ведення бізнесу, підвищення його інвестиційної привабливості, покращенню рівня професійної освіти працівників галузі, підвищення стандартів професійної журналістики, створення рівних та сприятливих умов для ведення видавничого бізнесу в Україні. Окрема велика увага приділяється до підвищення якості аналітичних даних та досліджень аудиторій ЗМІ, прозорості друкованих ЗМІ як каналу розповсюдження інформації

Що таке Мережа центрів журналістської солідарності?

Це мережа, яку створила Національна спілка журналістів України за підтримки Міжнародної та Європейської федерацій журналістів, а також ЮНЕСКО для допомоги представникам медіа, що працюють в Україні під час війни.

Центри діють у шести містах: у **Києві, Львові-Чернівцях, Івано-Франківську, Харкові, Запоріжжі, Дніпрі**. Як знайти центри журналістської солідарності? У Івано-Франківську – вул. Січових стрільців, 25; телефон: 066 677 07 26 (Вікторія Плахта)

Журналістські портали, проекти та сайти

<http://osvita.mediasapiens.ua>

Проект MediaSapiens

Цільова аудиторія проекту – журналісти, громадські активісти, керівники та співробітники громадських організацій, співробітники посольств, західних фондів, регуляторних органів, власники та топ-менеджмент телекомпаній, друкованих та електронних ЗМІ, співробітники відділів маркетингу, реалізації і технічних служб ЗМІ, навколо медійної

Рекомендовані книги

1. Бондаренко І.С. Журналістська етика: Навчально-методичний посібник для студентів факультету журналістики. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – 106 с.
2. Етична журналістика: короткий посіб. за матеріалами тренінгів «Вивчення стандартів журналістської етики» / упоряд. С. Томіленко, Т. Бондаренко; Міжнародний фонд «Відродження», Агентство з міжнародного розвитку США. – Черкаси : Медіапрофесіонал, 2017. – 56 с. – (Відкритий фонд для ЗМІ – Україна).
3. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід / Збірка навчальних матеріалів. – К., 2015.
4. Засоби масової інформації: професійні стандарти, етика та законодавчі норми / уклад. Т. Петрів [та ін.]; ред. О. Бондаренко, М. Гаврилюк. – К.: Нічлава, 2016. – 100 с.
5. Приступенко Т.О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації: навч. посіб. / Т.О. Приступенко. – К.: Знання, 2014. – 351 с.
6. Дотримання прав вразливих груп населення у діяльності правоохоронних органів: аналіт. звіт за результатами дослідження/ Авт.кол. Ю. Белоусов, З.Швець, В.Семенюк, В.Чупров, С.Швець. Київ: Паливода А.В., 2018. 96 с.
7. Етична журналістика: короткий посіб. За матеріалами тренінгів «Вивчення стандартів журналістської етики» / упоряд. С. Томіленко, Т. Бондаренко; Міжнародний фонд «Відродження», Агентство з міжнародного розвитку США. Черкаси: Медіапрофесіонал, 2017. 56 с. (Відкритий фонд для ЗМІ – Україна).
8. Іванов В.Ф., Сердюк В.Є., Журналістська етика: підручник. Київ: Вища школа, 2017. 237 с.
9. Журналістська етика: Посібник для підготовки до державного іспиту / Авт. кол. – За ред. В.П. Мостового та В.В. Різуна. – Київ, ТзОВ «ЗНУА», 2014. 224 С.
10. Практикум із журналістської етики: Навчальний посібник / Передм.

В.П. Мостового. – В.Ф.Іванов, С.В.Штурхецький. –Під ред.. проф. В.Ф. Іванова.
– К.: видавець О.Зень, 2013. – 320 с.

